

Odkrywamy nasze korzenie

Rodzinne warsztaty genealogiczne

Rudzica, 2021

Czym jest genealogia?

Genealogia (z greki: *genos* – ród, *logos* – wiedza) to nauka pomocnicza historii, zajmująca się badaniem więzi rodzinnych między ludźmi na bazie zachodzącego pomiędzy nimi pokrewieństwa i powinowactwa. W szczególności przedmiotem zainteresowania genealogii są wybrane rodziny i rody, ich pochodzenie, historia oraz wzajemne relacje rodzinne i losy poszczególnych członków rodzin.

Od czego zacząć?

Rozpoczynając badania genealogiczne należy określić osobę, dla której będziemy badać relacje – taką osobę określamy mianem *probanta*. Najczęściej w przypadku genealogii amatorskiej, mającej na celu sporządzenie wyvodu własnych przodków probantem jest osoba prowadząca badania.

Zaczynamy od spisania własnych danych – absolutne minimum to:

- imię i nazwisko,
- nazwisko rodowe,
- data i miejsca urodzenia.

Warto od razu gromadzić dokumentację potwierdzającą odnotowywane fakty w postaci odpisów aktów stanu cywilnego, bądź fotografii konkretnych aktów stanu cywilnego, jeżeli nimi dysponujemy. Jeżeli takich dokumentów nie mamy, będziemy musieli dotrzeć do nich na kolejnych etapach naszej pracy.

Od decyzji osoby tworzącej wywód przodków zależy jak szeroki będzie zakres gromadzonych informacji, jednak warto określić to na samym początku i konsekwentnie trzymać się przyjętych zasad. Zawsze warto gromadzić jak największy zakres informacji, nawet takich które początkowo mogą wydawać się mało istotne.

Kolejnym krokiem jest spisanie oraz udokumentowanie podstawowych danych swoich rodziców. Trzeba będzie więc odnotować:

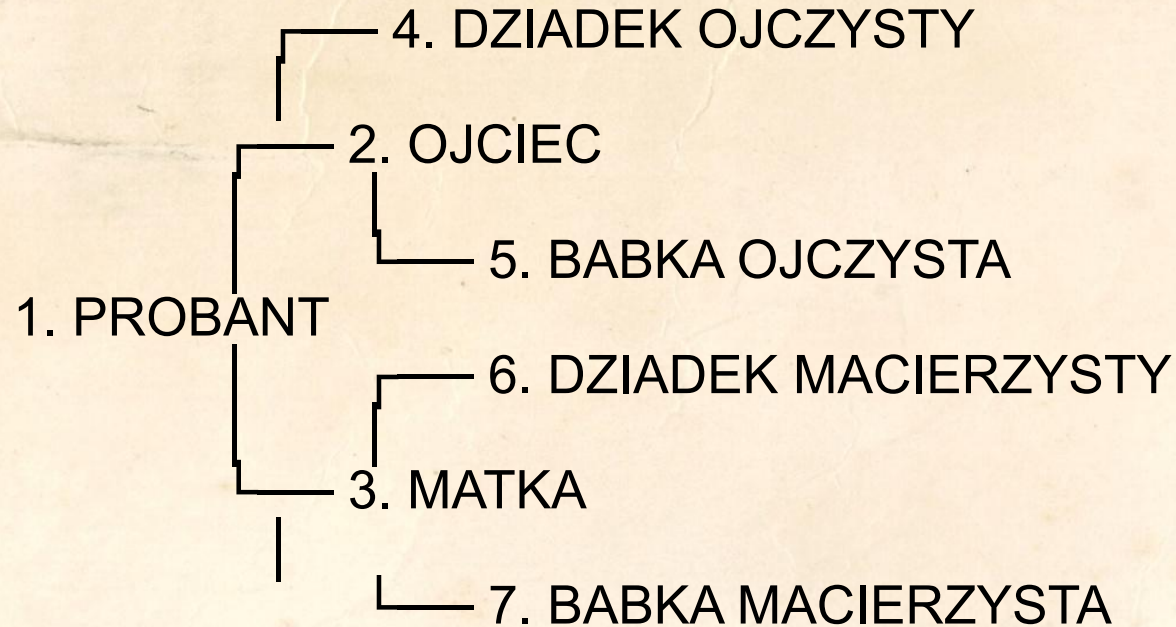
- imię i nazwisko ojca,
- datę i miejsce urodzenia ojca,
- datę i miejsce zgonu (jeżeli rodzic już zmarł),
- imię i nazwisko rodowe matki,
- datę i miejsce urodzenia matki,
- datę i miejsce zgonu (jeżeli rodzic już zmarł),
- datę i miejsce zawarcia związku małżeńskiego z matką.

Według tego samego schematu spisujemy dane dziadków ojczystych i macierzystych.

Gromadzone dane warto zapisywać w zeszycie, bądź utrzymywać w jakikolwiek inny fizyczny sposób.

Nieocenioną pomocą są różne komputerowe aplikacje genealogiczne dostępne praktycznie na każdą platformę sprzętową, które kapitalnie ułatwiają pracę, szczególnie gdy wywód przodków zwiększa swoją objętość, jednak ze względu na zawodność urządzeń elektronicznych wszystkie dane warto gromadzić w formie „analogowej”, aby w razie awarii komputera nie stracić danych gromadzonych niejednokrotnie przez wiele lat.

Dysponując danymi własnymi oraz rodziców i dziadków można rozrysować załączek naszego drzewa genealogicznego stanowiącego wywód przodków:

W analogiczny sposób postępujemy odnośnie danych dalszych przodków, tj. pradziadków, prababć itd.

Najczęściej ustalenie dwóch pokoleń naszych przodków (rodziców i dziadków) przychodzi najłatwiej, bowiem w przekazach rodzinnych te osoby funkcjonują jako znane choćby z imienia i nazwiska.

Dobrym źródłem danych wyjściowych do naszego drzewa genealogicznego są również inskrypcje nagrobne z mogił naszych przodków. Odwiedzając miejsca ich pochówków możemy spisać z pomników daty urodzeń oraz zgonów. Jeszcze lepszym rozwiązaniem jest wykonanie fotografii tablic nagrobnych. Niestety najczęściej dane te będą dotyczyć właśnie naszych najbliższych przodków (rodziców, dziadków).

Jednym z pierwszych kroków każdego, kto rozpoczyna przygodę z genealogią powinno być ustalenie, czy dysponujemy rodzinnym archiwum, w którym mamy dokumentację dotyczącą naszej rodziny. Jeżeli ktoś z naszych najbliższych krewnych (rodzice, dziadkowie), a może nawet my sami, mamy teczkę, w której przez lata zgromadzono dokumenty dotyczące członków naszej rodziny koniecznie trzeba je przejrzeć i uporządkować. Często nie mamy świadomości, że domowa szuflada skrywa cenne dane, dzięki którym w sposób szybki i łatwy można ustalić pewne fakty, bądź informacje, które pozwolą ukierunkować dalsze poszukiwania.

Szczególnie wartościowym materiałem, który w znakomity sposób ułatwia pracę rodzinnego genealoga są niemieckie dokumenty aryjskiego rodowodu, tzw. *Ahnennpass* oraz wszelkie dokumenty identyfikacyjne takie jak: paszporty, dowody osobiste, legitymacje.

Oprócz dokumentów w domowym archiwum często znajdziemy fotografie, które mogą okazać się cenną pomocą, nie tylko jako ilustracja do naszego drzewa genealogicznego, ale również jako wskazówka przy przeprowadzaniu wywiadu z bliższymi i dalszymi członkami naszej rodziny. Bardzo cenne mogą być opisy zdjęć, szczególnie tych legitymacyjnych, gdzie oprócz imienia i nazwiska często wpisywano np. datę urodzenia. Rodzinne fotografie warto więc uporządkować, a te nie opisane w miarę możliwości zaopatrzyć w stosowne adnotacje, korzystając z okazji, iż być może ktoś ze starszych krewnych pamięta, kto i w jakich okolicznościach został utrwalony na zdjęciu.

Dobrym zwyczajem jest digitalizacja dokumentów i fotografii, szczególnie najstarszych, zarówno tych z własnego archiwum, jak i pochodzących ze zbiorów członków bliższej i dalszej rodziny.

Warto także zorientować się, czy ktoś z członków naszej rodziny podziela nasze zainteresowania historią rodu, a może wręcz prowadził już jakieś badania genealogiczne. Jeżeli okaże się, że któryś z naszych krewnych wykonał już część pracy, być może podzieli się jej rezultatami, oszczędzając nam sporo czasu i trudu.

Na tym etapie należy przeprowadzić wywiad z rodzicami i dziadkami, jak również innymi członkami rodziny.

W czasie takich rozmów warto utrzymywać wszystkie informacje, które rozmówca przekazuje, bowiem nigdy nie wiadomo, kiedy będą się one mogły przydać w pracy genealoga amatora. Informacje takie będą miały szczególną wartość, gdy po jakimś czasie będziemy chcieli odtworzyć przekaz osób, które już nie żyją. Można spisywać takie wiadomości w formie notatek, ale najlepszym sposobem jest nagrywanie wypowiedzi na dyktafon, czy wręcz rejestrowanie materiału video, tym bardziej iż we współczesnych czasach w aplikację dyktafonu i aparatu/kamery wyposażony jest praktycznie każdy smartfon. Takie nagrania będą miały ponadto po latach ogromną wartość sentymentalną.

Systematyczne uaktualnianie powstającego drzewa genealogicznego może być bardzo pomocne w takich rozmowach, bowiem pozwala ono jednoznacznie usytuować w drzewie osobę, o której rozmawiamy (a więc określić jej pokrewieństwo względem nas), co pozostaje istotną kwestią, szczególnie gdy nasz wywód przodków jest coraz bogatszy.

Dysponując już danymi pochodzącymi z domowego archiwum oraz z wywiadów przeprowadzonych z członkami rodziny będziemy zmuszeni do skorzystania z zasobów urzędowych i archiwalnych.

W tym celu koniecznym będzie ustalenie kierunków naszych poszukiwań, abyśmy przynajmniej w jakimś zarysie wiedzieli, do jakich instytucji należało będzie się zwrócić, bądź w jakich bazach danych dostępnych w Internecie prowadzić poszukiwania aby potwierdzić (bądź nie) uzyskane wcześniej informacje.

Na tym etapie koniecznym będzie zapoznanie się z podstawowymi źródłami genealogicznymi, które pozwolą zweryfikować prawdziwość danych, które pozyskaliśmy na wstępnym etapie badań. Należy bowiem pamiętać, iż pamięć ludzka jest zawodna i nie wszystkie informacje, które udało nam się zgromadzić podczas rozmów z krewnymi, znajdą potwierdzenie w źródłach, czyli w aktach metrykalnych.

Weryfikacji poddać należy również dane pochodzące z dokumentów, bowiem niejednokrotnie okazuje się, iż podane w nich informacje są nieścisłe.

Podstawowe źródła genealogiczne.

Podstawowym źródłem w genealogii są **metryki** utrwalone w księgach metrykalnych.

W zależności od podmiotu, który je wytworzył księgi metrykalne dzielimy na:

- księgi metrykalne wyznaniowe,
- księgi metrykalne cywilne.

W zależności od rodzaju rejestrowanego zdarzenia księgi metrykalne dzielimy na:

- księgi urodzonych, bądź ochrzczonych (łac. *Liber Natorum*, *Liber Baptizatorium*),
- księgi zaślubionych (łac. *Liber Matrimoniorum* lub *Liber Copulatorum*),
- księgi zmarłych (łac. *Liber Mortuorum* lub *Liber Defunctorum*).

Wyznaniowe księgi metrykalne.

Na terenie Śląska Cieszyńskiego najczęściej spotykamy metryki wytworzone przez parafie rzymskokatolickie i parafie protestanckie.

W monarchii habsburskiej księgi metrykalne początkowo prowadzone były w formie narracyjnej (opisowej), a następnie w formie tabelarycznej.

Księgi metrykalne rzymskokatolickie.

Rzymskokatolickie księgi metrykalne były prowadzone na mocy uchwał przyjętych na soborze trydenckim, od końca XVI w.

Początkowo rzymskokatolickie księgi metrykalne były zarówno wyznaniowymi, jak i cywilnymi aktami stanu cywilnego, w związku z czym znajdowały się w nich także zapisy dotyczące osób innych wyznań (tj. rzymskokatolickiego, protestanckiego i izraelickiego).

Najstarsze znane zachowane do dnia dzisiejszego księgi metrykalne ze Śląska Cieszyńskiego zawierają zapisy z początków XVII w. (m.in. Cieszyn, czy Orłowa), są to jednak wyjątki, bowiem w większości parafii najstarsze zachowane księgi pochodzą z II połowy XVII stulecia lub początku XVIII w.

Pierwotnie zapisy w księgach były dokonywane po łacinie, a same księgi prowadzone były bez podziału na poszczególne miejscowości wchodzące w skład, nieraz dość rozległych, parafii.

Od końca XVIII w. (zasadniczo po 1784 r.) językiem obowiązującym w zapisach metrykalnych stał się niemiecki, wprowadzono również podział na miejscowości, w taki sposób że prowadzono dla nich odrębne księgi, bądź w jednej księdze dokonywano zapisów w podziale na poszczególne miejscowości.

Od połowy XIX w. (1848 r.) w księgach katolickich co do zasady rejestrowano już tylko osoby tego wyznania.

Zasadniczo od 1919 r. do 1939 r. zapisy w rzymskokatolickich księgach metrykalnych prowadzone były w języku polskim, następnie w okresie okupacji niemieckiej po niemiecku, a od 1945 r. w języku polskim.

Księgi metrykalne protestanckie (ewangelickie).

Najstarsze zachowane do dnia dzisiejszego księgi protestanckie (z parafii w Cieszynie) pochodzą z początku XVIII w. (1709 r.).

Księgi protestanckie początkowo traktowane były jako księgi prywatne. Zapisy dotyczące osób konfesji protestanckiej do ok. 1848 r. znajdziemy zarówno w księgach protestanckich, jak i rzymskokatolickich.

Język ksiąg protestanckich był zróżnicowany, na przykładzie ksiąg parafii cieszyńskiej zaobserwować można, że zapisy początkowo prowadzone były w języku czeskim, następnie po polsku. W XIX w. zapisy (od 1806 r.) dokonywane były po niemiecku.

Zasadniczo od 1919 r. do 1939 r. zapisy w protestanckich księgach metrykalnych prowadzone były w języku polskim, następnie w okresie okupacji niemieckiej po niemiecku, a od 1945 r. w języku polskim.

Cywilne księgi metrykalne.

W 1874 r. na terenie Królestwa Pruskiego utworzono urzędy stanu cywilnego i od tego momentu prowadziły one urzędową rejestrację urodzeń, małżeństw i zgonów wszystkich osób niezależnie od wyznania. Równolegle prowadzone były Księgi metrykalne wyznaniowe.

Cywilna rejestracja metrykalna na terenie dawnego Śląska Austriackiego pojawia się wraz z przyłączeniem jego terytorium do III Rzeszy i wprowadzeniem administracji niemieckiej po 1939 r. Językiem urzędowym, w którym dokonywano wpisów był język niemiecki.

Po zakończeniu działań wojennych i wprowadzeniu administracji cywilnej na terenach dzisiejszej Polski w 1946 r. wdrożono jednolitą świecką rejestrację stanu cywilnego w języku polskim.

Równolegle do dnia dzisiejszego prowadzona przez kościoły i związki wyznaniowe jest rejestracja wyznaniowa.

Gdzie poszukiwać metryk?

W Polsce księgi metrykalne są rozproszone, co może utrudniać ich odnalezienie. Mogą być przechowywane w:

- archiwach diecezjalnych,
- archiwach parafialnych,
- archiwach państwowych,
- Urzędach Stanu Cywilnego.

Najstarsze metryki z polskiej części dawnego Śląska Austriackiego na ogół przechowywane są w archiwach parafialnych, a dostęp do nich uzależniony jest od dobrej woli dysponujących nimi proboszczów poszczególnych parafii.

Księgi metrykalne obejmujące okres od ok. 1890 r. zostały po II Wojnie Światowej przejęte przez Urzędy Stanu Cywilnego, w których są przechowywane do dnia dzisiejszego, z zastrzeżeniem, iż zasoby obejmujące metryki starsze niż 100 lat dla urodzeń/chrztów oraz starsze niż 80 lat dla małżeństw i zgonów przekazywane są sukcesywnie do archiwów państwowych.

Dla części ksiąg metrykalnych przejętych po II Wojnie Światowej przez administrację cywilną parafie dokonywały odpisów, które pozostawały w archiwach parafialnych, ale nie jest to regułą – w niektórych parafiach odpisy są kompletne, a w innych nie ma ich wcale. Warto zwrócić uwagę, że w odpisach tych zdarzają się błędy.

Zdarza się, że księgi przekazane z parafii do USC obejmowały lata przed 1890 r. (w niektórych przypadkach sięgające nawet połowy XVIII w.) w szczególności gdy dana księga jako całość obejmowała wpisy zawierające zdarzenia rejestrowane dla danej miejscowości.

Poszukiwania aktów metrykalnych dla konkretnych miejscowości należ rozpocząć od ustalenia, w jakich miejscach znajdują się księgi dotyczące danej miejscowości. Należy zwrócić uwagę, że niektóre miejscowości na przestrzeni lat zmieniały przynależność do poszczególnych parafii. W takiej sytuacji metryki dotyczące jednej miejscowości mogą znajdować się w różnych archiwach parafialnych. Warto pamiętać również o tym, że obszar poszczególnych parafii może nie pokrywać się z podziałem na gminy, a co za tym idzie księgi z jednej parafii mogły zostać przekazane do różnych USC.

Dla wielu parafii z naszego terenu, w szczególności dla tych które w końcu II Wojny Światowej znalazły się w obszarze działań wojennych, księgi metrykalne sprzed 1945 r., które zachowały się do czasów współczesnych są zdekompletowane, a ich stan zachowania jest różny.

Dostęp do aktów stanu cywilnego.

Urzędy Stanu Cywilnego.

Zasady dostępu do aktów stanu cywilnego reguluje art. 26. ust. 4 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. Prawo o aktach stanu cywilnego (t.j.: Dz. U. 2021, poz. 709 ze zm.), który stanowi iż, cyt.:

Dokumenty z akt zbiorowych rejestracji stanu cywilnego, na żądanie sądu, prokuratora, osoby, której akt stanu cywilnego dotyczy, lub osoby mającej interes prawny, mogą być wydawane:

- 1) na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej albo odwzorowania cyfrowego poświadczonego za zgodność z oryginałem przez kierownika urzędu stanu cywilnego kwalifikowanym podpisem elektronicznym albo*
- 2) w postaci kopii albo wydruku dokumentu elektronicznego poświadczonych za zgodność z oryginałem przez kierownika urzędu stanu cywilnego podpisem własnoręcznym.*

Zasada ta dotyczy generalnie wszystkich aktów stanu cywilnego z ksiąg przechowywanych w USC, o czym stanowi art. 28. ust. 5. ww. ustawy, cyt.:

Po upływie okresów, o których mowa w ust. 1 i 3, a przed przekazaniem akt zbiorowych rejestracji stanu cywilnego do właściwego archiwum państwowego, ich udostępnianie następuje zgodnie z art. 26 ust. 4.

Okresy przechowania akt stanu cywilnego w USC reguluje z kolei art. 28. ust. 1. ww. ustawy, cyt.:

Akty stanu cywilnego oraz akta zbiorowe rejestracji stanu cywilnego kierownik urzędu stanu cywilnego przechowuje przez okres:

- 1) 100 lat – akty urodzenia oraz akta zbiorowe rejestracji stanu cywilnego dotyczące aktu urodzenia;*
- 2) 80 lat – akty małżeństwa, akty zgonu oraz akta zbiorowe rejestracji stanu cywilnego dotyczące aktu małżeństwa i aktu zgonu.*

Archiwa parafialne rzymskokatolickie.

Zasady dostępu do rzymskokatolickich ksiąg metrykalnych reguluje art. 34. Dekretu w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych w Kościele katolickim wydanego w dniu 13 marca 2018 r., który stanowi iż, cyt.:

1. *Przekazanie danych do innego kościelnego zbioru danych może nastąpić na wniosek osoby, której dane dotyczą lub na wniosek administratora zbioru danych, w którym mają zostać użyte wnioskowane dane. Może to nastąpić poprzez dostarczenie bezpośrednio lub za pośrednictwem poczty lub – z zachowaniem ostrożności – drogą elektroniczną.*
2. *Przekazywanie danych osobowych przez kościelne publiczne osoby prawne innym podmiotom może nastąpić w przypadku, gdy:*
 - 1) *jest to niezbędne dla wykonania zadań określonych w przepisach prawa;*
 - 2) *osoba, której dane dotyczą została o tym poinformowana i uprzednio wyraziła zgodę na przekazanie danych w formie pisemnej;*
 - 3) *przekazanie jest niezbędne dla wykonania umowy, której stroną jest osoba, której dane dotyczą lub w interesie której dane miałyby zostać przekazane;*
 - 4) *przekazanie jest niezbędne ze względu na ważne względy interesu publicznego.*

3. *Dokonanie wypisu i przekazanie danych zawartych w zbiorze poza przypadkami przewidzianymi w ust. 1 i 2 oraz w art. 11 ust. 4, jest ponadto dopuszczalne:*
- 1) *dla celów badawczych, z zachowaniem kryteriów metodologicznych i deontologicznych odnoszących się do badań historycznych, a w szczególności wskazanych w regulacjach dotyczących archiwów kościelnych;*
 - 2) *dla celów statystycznych, po uprzednim usunięciu danych identyfikujących osoby.*

Dostęp do rzymskokatolickich ksiąg metrykalnych przechowywanych w archiwach parafialnych uzależniony jest w praktyce od zgody proboszcza konkretnej parafii.

Archiwa parafialne protestanckie (ewangelicko-augsburskie).

Zasady dostępu do ewangelickich ksiąg metrykalnych reguluje § 18. Regulaminu Ochrony Danych Osobowych Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 23 kwietnia 2018 r., który stanowi iż, cyt.:

1. *Przekazanie danych do innego kościelnego zbioru danych może nastąpić na wniosek osoby, której dane dotyczą lub na wniosek administratora zbioru danych, w którym mają zostać użyte wnioskowane dane. Przekazanie, o którym mowa, może nastąpić poprzez dostarczenie bezpośrednio lub korespondencyjnie lub przy użyciu kościelnego adresu poczty elektronicznej.*
2. *Przekazywanie danych osobowych przez kościelnych administratorów innym podmiotom może nastąpić w przypadku, gdy:*
 - 1) *jest to niezbędne dla wykonania zadań określonych w przepisach prawa;*
 - 2) *osoba, której dane dotyczą została o tym poinformowana i uprzednio wyraziła zgodę na przekazanie danych w formie pisemnej;*
 - 3) *przekazanie jest niezbędne dla wykonania umowy, której stroną jest osoba, której dane dotyczą lub w interesie której dane miałyby zostać przekazane;*
 - 4) *przekazanie jest niezbędne ze względu na ważne względy interesu publicznego.*

- 5) *dla celów badawczych, w tym historycznych lub statystycznych;*
- 6) *w zakresie archiwizacji wymaganej przepisami prawa.*

Dostęp do ewangelickich ksiąg metrykalnych przechowywanych w archiwach parafialnych uzależniony jest w praktyce od zgody proboszcza konkretnej parafii.

Archiwa państwowe.

Akta metrykalne przechowywane w archiwach państwowych udostępniane są na zasadach określonych przepisami ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (t.j.: Dz. U. 2020, poz. 164 ze zm.) w oparciu o stosowne regulaminy.

Archiwa diecezjalne.

Akta metrykalne przechowywane w archiwach diecezjalnych udostępniane są na zasadach określonych w stosownych regulaminach.

Gdzie szukać w internecie?

Inwentarze zespołów archiwalnych przechowywanych w polskich archiwach państwowych dostępne są w ogólnopolskiej wyszukiwarce:

<https://www.szukajwarchiwach.gov.pl/>

przy pomocy której można sprawdzić, które księgi metrykalne zostały przekazane do poszczególnych archiwów.

Część metryk została zdigitalizowana i można z niej korzystać bez wizyty w siedzibie tych instytucji.

Zdigitalizowane zasoby metrykalne Archiwum Państwowego w Katowicach dostępne są w pod adresem:

<https://katowice.ap.gov.pl/ap/tekst/akta-metrykalne>

Witryna ta gromadzi odnośniki do metryk, które zostały zdigitalizowane nie tylko przez służby Archiwum, ale także inne podmioty, jak np. członków *Górnośląskiego Towarzystwa Genealogicznego „Silius Radicum”* (**<https://siliusradicum.pl/>**).

Zdigitalizowane akta metrykalne znajdziemy również w zasobach Śląskiej Biblioteki Cyfrowej (ŚBC), która udostępnia m.in. dużą część ksiąg metrykalnych archiwum Parafii Ewangelicko-Augsburskiej w Cieszynie:

<https://www.sbc.org.pl/dlibra/publication/225695/edition/213333#structure>

Akta metrykalne dla części Śląska Austriackiego, która współcześnie znajduje się w granicach Republiki Czeskiej, a które zostały przekazane przez czeską administrację cywilną do opawskiego archiwum wojewódzkiego (*Zemský archiv v Opavě*) zostały zdigitalizowane i są udostępnione w witrynie:

https://www.archives.cz/web/digitalni_archiv/

Poza zdigitalizowanymi księgami metrykalnymi strona www.opawskiearchiwum.pl pozwala na przeszukiwanie inwentarza wszystkich zespołów archiwalnych przechowywanych w tym archiwum. Część jednostek archiwalnych jest zdigitalizowana, co daje dostęp do wielu źródeł cennych dokumentów źródłowych również dla amatorów genealogii.

Największa polska baza indeksów ksiąg metrykalnych tworzona przez wolontariuszy indeksujących księgi metrykalne z całej Polski oraz przedwojennych Kresów. W jej zasobach można odnaleźć m. in. część miejscowości z naszego rejonu:

<https://geneteka.genealodzy.pl/>

Serwis Polskiego Towarzystwa Genealogicznego zawiera wiele przydatnych informacji oraz bardzo rozbudowane forum, na którym można poprosić o pomoc lub zadać pytanie dotyczące zagadnień związanych z genealogią:

<https://genealodzy.pl/index.php>

Cieszyńskie Koło Genealogiczne – nieoficjalna grupa prywatna w serwisie **Facebook.com** zrzeszająca genealogów i pasjonatów historii ze Śląska Cieszyńskiego:

<https://www.facebook.com/groups/500940700527865>

Witryna kwartalnika genealogicznego More Maiorum skąd można m. in. pobrać
bezpłatnie w formacie cyfrowym wszystkie numery periodyku:

<https://www.moremaiorum.pl/>

Pozametrykalne źródła genealogiczne.

Oprócz metryk w genealogii wykorzystuje się inne źródła, np.:

- księgi konsystorskie (m.in. *Status animarum* – spisy wiernych, księgi zapowiedzi przedślubnych, księgi bierzmowanych),
- spisy ludności,
- księgi gruntowe,
- akta sądowe i notarialne,
- akta szkolne,
- prasa regionalna.